

Joan-Carles Melich, *filòsof*

VÍCTOR M. AMELA

IMA SANCHIS

LLUÍS AMIGUET

Tinc 53 anys, però cada cop que en faig em fa menys mal. Vaig néixer a l'Eixample de Barcelona. Sóc agnòstic de cultura cristiana. Em guanyo la vida ensenyant Filosofia a Ciències de l'Educació: el mestre dóna; el bon mestre es dóna; jo aspiro a donar-me. Publico 'La lectura com a pregària'

“Per més plans que facis, només ets el que et succeeix”

ALEX GARCIA

Té sort, de poder viure filosofant.

Com qualsevol que s'hi posi. Jo convido tothom a escriure, que és com resar, i a llegir, que és una pregària...

Cap escriptor – ni lector – és sobrer, però de creients, cada cop n'hi ha menys.

Per filosofar no cal creure, n'hi ha prou amb voler conversar amb els clàssics, que és com parlar amb la humanitat de totes les èpoques. Jo no em confesso amb capellans, sinó amb llibres i quaderns.

Per què llegir tant? Hi va haver nazis molt lletrats i hi ha molts savis analfabets. Si llegeixes Sòfocles, Dant, Cervantes, Dickens, Dostoievski, Melville, Tolstoi, Strindberg, Proust, Rilke, Kafka, Musil, Joyce, Pessoa, Woolf, Mann, Beckett, Borges, Espriu o Canetti t'entendràs millor a tu mateix i els altres: viuràs més.

Hi ha molts més autors i més moderns que també ensenyen a viure.

Els llibres d'autoajuda no m'interessen perquè només donen respostes que passen de moda gairebé al mateix instant que s'escriuen. En canvi, els clàssics plantegen preguntes noves cada vegada que es llegeixen.

I si ja en tinc prou, amb els meus dubtes?

Els podrà compartir amb els clàssics, que en vida eren tan humans, i per tant tan finits, com vostè i com jo: podien fer plans, però al final només som el que ens succeeix...

Assumit.

...En canvi, com a autors són inesgotables. Ens diuen a cada un una cosa diferent en cada moment, perquè no pretenen dir-ho tot d'una vegada per sempre. Són clàssics perquè no van escriure textos sagrats.

Quina és la diferència?

Un text clàssic és el que no s'esgota mai a cada lectura i, per tant, sempre es llegeix com una cosa nova; però l'autoritat, en decretar que un text és sagrat, prova de reduir el seu sentit inesgotable a un significat imutable. Això és el totalitarisme.

I si algú creu que té l'única veritat, també creu que té dret a imposar-la.

Per això m'atmoreix l'obra sagrada, perquè posa fi a tota conversa amb els llibres i la redueix a una ordre: "Aquest text significa això". Després arriben els manaments de tots els catecismes: com has de pensar, parlar, menjar, viure, guerregar, morir...

La religió no ens fa millors?

Fragments i tuits

Provoco Melich dient-li que els seus "fragments filosòfics" es venen bé perquè ni tan sols són aforismes, sinó tuits: fàcils de llegir i escriure en comparació amb els centenars de pàgines dels sistemes filosòfics d'altres temps. "Un fragment filosòfic –es defensa– no té res a veure ni amb un aforisme ni amb un tuit. L'aforisme és una idea tancada en si mateixa, que no en requereix cap altra per entendre-la i el sentit de la qual comença i acaba en llegir-la. Els fragments, en canvi, neixen d'ans de meditació i no es resolen en si mateixos: uns remetent a d'altres, però no formen un sistema, sinó un mosaic amb espais en blanc i interrogants sense resposta".

Els actes demoníacs es cometien en nom de Déu, però l'humà és un ésser a la recerca de sentit i per això també és irrenunciablement religiós, encara que la manera de ser-ho pugui ser tan diversa com la mateixa humanitat. Però, quan s'imposa, la religió deixa de ser el que és, recerca i misteri, per esdevenir dogma i dominació.

Doncs n'hi ha molts que es queixen del relativisme moral i del tot val d'avui dia.

Al contrari, jo crec que encara hi ha massa absolutisme i excessiva fe en certes universals i incontestables. Hi ha massa moral i massa poca ètica.

Pensava que l'ètica succeïa la moral.

La moral és un conjunt de normes, valors i hàbits propis d'una cultura concreta en un moment de la seva història. I en l'actualitat no hi ha una crisi moral. Al contrari: no s'havien redactat mai tants codis deontològics.

Però no per això s'actua millor.

Perquè manca ètica. La moral ens diu què hem de fer; l'ètica ens diu què hem de fer alguna cosa sense dir-nos ni què ni com fer-ho. No som ètics perquè sapiguem què fer, sinó perquè no ho sabem. Ser ètic és no saber què fer, però, al capdavant, fer-ho.

No sembla tan complicat.

Ser ètic és difícil, perquè el fàcil és seguir la norma sense més ni més: qui és obedient no està obligat a pensar en les conseqüències de la seva obediència. Qui és ètic ha d'assumir les conseqüències dels seus dubtes.

I tenir normes dóna seguretat.

És habitual pensar que la inseguretat és inquietant, però per mi el més inquietant és la seguretat. La moral dicta; l'ètica dubta.

L'ètica dubta del que ordena la moral?

Així és, però l'essencial és que al final no hi ha ètica sense compassió. I ser compassiu és acompanyar l'altre en el seu patiment.

És ser empàtic?

No; la compassió no és l'empatia. El torturador és empàtic només per poder torturar més bé. Compassiu no és qui sent el dolor de l'altre, sinó qui sent patir l'altre.

Vosté perdonaria el terrorista que assassinés la seva família per una causa?

No hi ha motius per perdonar, per això mateix el perdó és absurd i per això és perdó. Només es pot perdonar l'imperdonable. El perdó no restaura, però sense ell no hi ha restauració possible. Així que, almenys, intentaria perdonar aquest terrorista.

Té por de morir, vostè?

No, perquè la mort no es viu. Per això Epicur diu que no s'ha de pensar la mort, ja que ningú no la pot viure.

Si hi és ella, no hi som nosaltres i si hi som nosaltres, no hi és ella.

Però el que és més greu no és la teva mort, sinó la de l'ésser estimat: la seva absència. La mort no es viu, però sí que es mor la mort de l'ésser estimat.